

Jubilejný stý Vedecký podcast SAV vychádza na Svetový deň divadla

27.3.2026 - | SAV

Divadlo je jedným z najstarších umeleckých druhov, no zároveň stále patrí k tým najživším. Reaguje na spoločenské napätie, odráža nálady doby a dokáže pomenovať to, čo sa inde hovorí len ťažko. V novej epizóde Vedeckého podcastu SAV sa rozprávame s teatroológom Karolom Mišovicom z Ústavu divadelnej a filmovej vedy Centra vied o umení SAV. Rozhovor sa venuje dejinám slovenského divadla, divadelnej kritike aj tomu, prečo bývajú najťažšie časy často obdobím najsilnejšieho umenia. Rozhovor však ponúka aj osobnejší rozmer. Poslucháči spoznajú Karola Mišovica aj ako vášnivého zooturistu, ktorý navštevuje zoologické záhrady doma i v zahraničí.

Teatrológia sa zaoberá históriou, teóriou a kritikou divadelného umenia. Podľa Karola Mišovica je jej úlohou nielen skúmať minulosť, ale aj zachytávať pominuteľnosť divadla. „Divadlo je jedno z najnevďačnejších umení, lebo odchádza spadnutím poslednej opony po derniére. Ani ten najlepší videozáznam vám nikdy neprenesie autentickosť živého divadla,“ hovorí.

V podcaste približuje aj začiatky slovenského divadla. Tie siahajú do roku 1830, keď sa v Liptovskom Mikuláši odohrala premiéra satiry Kocúrkovo od Jána Chalupku. Profesionálne divadlo však na Slovensku vzniklo až o deväťdesiat rokov neskôr, založením Slovenského národného divadla v roku 1920. Jeho začiatky boli podľa Mišovica veľmi skromné, improvizované a ďaleko od predstavy reprezentatívnej národnej inštitúcie.

„Jedna priemerná česká kočovná spoločnosť hrala v prenajatej budove Mestského divadla reprízy svojich už naštudovaných inscenácií ako slávnostné premiéry Slovenského národného divadla,“ opisuje teatroológ okolnosti vzniku prvej profesionálnej scény.

Rozhovor sa dotýka aj osobností, ktoré formovali slovenské divadlo, od Janka Borodáča a Hany Meličkovej až po Andreja Bagara. Mišovic ukazuje, že dejiny divadla na Slovensku sú plné paradoxov a že mnohé významné umelecké posuny sa udiali práve v politicky temných obdobiach.

Podľa neho platí, že divadlo bolo a zostáva zrkadlom spoločnosti. „Najlepšie divadlo vznikalo v tých najhorších politických časoch,“ hovorí. Aj dnes podľa neho vznikajú inscenácie, ktoré veľmi presne reagujú na atmosféru doby a dokážu pomenovať spoločenské napätie bez toho, aby skĺzli do prvoplánovosti.

V podcaste vysvetľuje aj to, akú úlohu má divadelná kritika a prečo kritik nemusí byť nepriateľom umelca. Hovorí o potrebe kultivovaného jazyka, spätnej väzby a o tom, že kritika má pomenovať význam diela, nie tvorcov ponížovať. V závere rozhovoru sa poslucháči dozvedia aj to, prečo Mišovic považuje zoologické záhrady za dôležité environmentálne a vzdelávacie centrá a prečo si bez nich nevie predstaviť ani svoje cestovanie.

Ako vznikalo slovenské divadlo? Prečo je divadelná kritika dôležitá? A čo nám súčasné inscenácie hovoria o stave spoločnosti? Odpovede ponúka nová epizóda Vedeckého podcastu SAV.

Vedecký podcast SAV nájdete v podcastových aplikáciách PodBean, Apple Podcasts, na Spotify a na stránke www.podcasty.sme.sk. Rozhovor s Karolom Mišovicom si môžete vypočuť aj priamo cez prehrávač vložený na konci textu alebo sledovať epizódu na YouTube kanáli Slovenskej akadémie

vied.

Text a foto: Martin Bystriansky

https://www.sav.sk?doc=services-news&lang=sk&news_no=13504&source_no=20